

ΜΕ ΚΟΜΜΕΝΗ ΤΗΝ ΑΝΑΣΑ έτρεχε σαν αγρίμι μες στο δάσος ώρα πολλή. Έτρεχε, έτρεχε σε μεγάλους κύκλους, χωρίς ν' απομακρύνεται, έτσι, για να φύγει η θολούρα απ' το μυαλό... Πού θα πήγαινε τώρα; Θα γύριζε πίσω σαν να μη συνέβη τίποτα; Τι είχε απομείνει; Η ίδια άχαρη ζωή; Όχι. Μια ζωή ακόμη πιο κουτσοσυρεμένη από πριν.

Τόσους χειμώνες κρατιόταν μ' αυτό το όνειρο, τόσα καλοκαίρια νόμιζε ότι θα το ζήσει. Περίμενε, υπέμενε και το έπλαθε όλο και πιο όμορφο. Κι όσο τα καλοκαίρια περνούσαν χωρίς να το εκπληρώνουν, τόσο αυτό γινόταν κάτι παραπάνω από λαχτάρα. Φάνταζε σαν σωτηρία, σαν λύτρωση από μια στειρημένη ζωή.

Και τώρα, μόλις ένωσε πως το 'χε αγγίξει, το έπαιρναν πάλι πίσω... Όχι, δεν θα το επέτρεπε! Δεν θα κατάπινε την προδοσία, δεν θα χάριζε αυτό που κόντευε επιτέλους να αποκτήσει. Η κοροϊδία έπρεπε να τιμωρηθεί. Δεν είχε εγκληματήσει. Είχε αποκαταστήσει το δίκαιο – είχε κάνει το σωστό...

Έφτασε στο σπίτι του ονείρου. Ανέβηκε στο κεφαλόσκαλο κι έριξε μια ματιά ολόγυρα. Ερημιά. Μανταλωμένα σπίτια, καμινάδες που κάπνιζαν. Είχε σουρουπόσει. Πέρασε την παλάμη πάνω απ' το περβάζι της εξώπορτας και βρήκε το κλειδί. Πήγε να ξεκλειδώσει, αλλά ήταν ανοιχτά. Γύρισε το χερούλι και μπήκε.

Η σόμπα είχε σβήσει. Η ψύχρα έσκιζε τη ραχοκοκαλιά. Πήρε ανάσα, κοίταξε τριγύρω. Προχώρησε στη σάλα. Στο παλιό πικ απ η βελόνα είχε κολλήσει στον δίσκο που γύριζε πάνω.

Έπαιζε ξανά και ξανά το ίδιο ρεφρέν. Σωριάστηκε στη φαρδιά πολυθρόνα κι έμεινε να βλέπει απ' το παράθυρο το χωριό. Ακόμη κι αυτό φαινόταν όμορφο από δω. Η προπολεμική μελωδία έφερε πάλι τη θολούρα στο μυαλό...

*Κι όμως, κι όμως,
κάτι μέσα μου έχει μείνει
π' ούτε χρόνος,
ούτε λησμονιά δεν σβήγει ...*

ΤΟ ΠΡΩΤΟ ΚΟΜΜΑΤΙ ΤΟΥ ΣΚΕΛΕΤΟΥ –ο καρπός και τα δάχτυλα του αριστερού χεριού με υπολείμματα σάρκας– ξεθάφτηκε μια Τετάρτη στα μέσα Νοεμβρίου, μετά τη μεγάλη νεροποντή της προηγούμενης νύχτας στο χωριό του Γρανίτη. Ο Σωλήνας, ο σκύλος του Στίβεν και της Μαίρης –που μέσα στο σπίτι αποκτούσε ανθρώπινα χαρακτηριστικά και καθόταν σαν ήρεμο και υπάκουο παιδάκι, και μόλις περνούσε το κατώφλι ανακαλούσε τη ζωική του ταυτότητα και ξεχυνόταν ατίθασος στο ελεύθερο πεδίο–, είχε τρυπώσει πάλι κάπου που μόνο εκείνος ήξερε ξεθάβοντας το συνθετικό γάντι με το μακάβριο περιεχόμενο.

Το ζευγάρι κι ο σκύλος του είχαν φτάσει μια βδομάδα πριν σ' αυτό το χωριό της ελληνοβουλγαρικής μεθορίου και είχαν εγκατασταθεί στο παμπάλαιο εξοχικό του παππού της Μαίρης. Όταν ήταν ακόμη στην Καλιφόρνια και ανακοίνωσαν τηλεφωνικώς την απόφασή τους αυτή στον αδελφό της Μαίρης, στη

Δράμα, εκείνος τους προειδοποίησε: «Να ξέρετε ότι σας περιμένει πολύ μαστόρεμα. Το σπίτι του παππού βγάζει δεν βγάζει άλλον χειμώνα».

Οι επισκευές τελικά είχαν κρατήσει όλη την άνοιξη κι όλο το καλοκαίρι. Ξηλώθηκαν πατώματα, κεραμίδια, υδραυλικά –εξορίζοντας σκίουρους, ποντίκια, σκορπιούς–, βιάφτηκαν τείχοι, φτιάχτηκαν παράθυρα. Κι όλα αυτά χάρη στη Χριστίνα –την κόρη του «παρ’ ολίγον προέδρου», όπως ήταν γνωστή στο χωριό από τότε που γεννήθηκε, πάνω από εβδομήντα χρόνια πριν– και στους εργάτες που έφερε από το γειτονικό Νευροκόπι. Θεώρησε μεγάλη χαρά και τιμή της να εξυπηρετήσει την εγγονή του φίλου του πατέρα της. Η Μαίρη κι ο Στίβεν το είχαν βρει φρεσκοβαμμένο και νοικοκυρεμένο· τα λιγοστά επιπλέον μερεμέτια που αποφάσισαν να κάνουν μπορούσε να τα αναλάβει κάποιος ντόπιος τεχνίτης. «Ένας είναι όλος κι όλος στο χωριό, αλλά πολύ καλός!» είχε πει η Χριστίνα, που ήξερε με κάθε λεπτομέρεια τα τοπικά πράγματα. Μιλούσε πάντα σαν να ήταν τσιφλίκι της ο Γρανίτης.

Την Τρίτη, λοιπόν, μια μέρα πριν απ’ τον μεγάλο κατακλυσμό, ο Στίβεν κι η Μαίρη είχαν βγει με τον Σωλήνα για έναν περίπατο στο χωριό σε αναζήτηση του μοναδικού τεχνίτη, κάτι ανάμεσα σε μαραγκό και άνθρωπο για όλες τις δουλειές. Ήταν μια αφύσικα ζεστή μέρα του Νοέμβρη και μια από τις τελευταίες ίσως λιακάδες, προτού το θερμόμετρο αρχίσει να πέφτει στις χαμηλές θερμοκρασίες-ρεκόρ της περιοχής,

κι είπαν να επωφεληθούν για να τελειώνουν με τα εξωτερικά μαστορέματα που εκκρεμούσαν.

Πρώτα πέρασαν από το σπίτι της Χριστίνας, ένα αιωνόβιο αγροτόσπιτο δίπλα στο ποτάμι, αλλά έλειπε. Θυμήθηκαν ότι κάθε Τρίτη γινόταν το παζάρι στο Νευροκόπι και τους είχε πει πως πήγαινε εκεί για τα ψώνια της, οπότε προχώρησαν στον δρόμο δίπλα στην όχθη και ρώτησαν τον πρώτο χωρικό που συνάντησαν, τον γερο-Αβραάμ που τάζε τις κότες στην αυλή του, ο οποίος πρόθυμα τους απάντησε:

«Τραβήξτε ίσα μέχρι το σπίτι του Μουγκού, μετά πάρτε δεξιά το μονοπάτι που βγάζει στο καφενείο της Αλλοπαρμένης, αλλά στρίψτε αμέσως αριστερά. Στα δέκα μέτρα, μετά την καλύβα του Ζαβού, μόλις περάσετε το σπίτι του Τσιφούτη, θα δείτε έναν παλιό στάβλο. Εκεί δίπλα μένει ο Κουλοχέρης. Καλός τεχνίτης!»

Ο Στίβεν κι η Μαίρη άκουγαν τον γέρο να τους δίνει οδηγίες σαν να απευθυνόταν σε συντοπίτες του. Δεν είχε κίτρινο δέρμα ούτε σχιστά μάτια, όμως μιλούσε κινέζικα. Η απάντησή του δυο πράγματα έκανε ξεκάθαρα: Πρώτο, δεν θα έβρισκαν ποτέ τον τεχνίτη ακολουθώντας τις οδηγίες του, και δεύτερο, το πολιτικώς ορθό ήταν έννοια άγνωστη σ' αυτό το χωριό. Τα παρανόματα που πήγαζαν από τις ιδιαιτερότητες και τις αναπηρίες των ανθρώπων όχι μόνο δεν ήταν κάτι επιλήψιμο, αλλά προφανώς κάτι αποδεκτό ή και απαραίτητο – η ίδια η ταυτότητά τους.

Στο τέλος, η Μαίρη χαμογελώντας αμήχανα στον ευγενικό παππού τον ευχαρίστησε. Ο Στίβεν έκανε το ίδιο, καθώς μουρμούριζε στον Σωλήνα να πάψει να τρομοκρατεί τα πουλериκά με το γάβγισμά του. Μετά ο γερο-Αβραάμ γύρισε στις κότες του ικανοποιημένος που τους κατατόπισε κι εκείνοι συνέχισαν τον δρόμο τους δίπλα στο ποτάμι, με το χαμόγελό τους να γίνεται πνιχτό γέλιο.

«Μην ανησυχείς, Στεφανάκο μου, ούτε εγώ κατάλαβα τίποτα», είπε η Μαίρη στον άντρα της καθησυχάζοντάς τον για τις γνώσεις του στην ελληνική, ενώ ο Σωλήνας είχε χώσει τη μουσούδα του σε μια γούβα της όχθης.

«Τίποτα;» ρώτησε ο Στίβεν για να βεβαιωθεί ότι όντως δεν ήταν τόσο χάλια τα ελληνικά του.

«Τί-πο-τα», επανέλαβε η Μαίρη, τονίζοντας τις συλλαβές για έμφαση.

Η αλήθεια είναι πως κάτι είχαν καταλάβει κι οι δυο – το τρίτο πράγμα που 'χε κάνει σαφές η απάντηση του ηλικιωμένου χωρικού. Αυτό το ήσυχο χωριό δεν βρισκόταν μόνο μια ήπειρο αλλά πολλούς κόσμους μακριά από την Αμερική που αποφάσισαν ν' αφήσουν πίσω τους. Με λίγα λόγια, ήταν ό,τι ακριβώς ήθελαν.

Η απορία τους βέβαια παρέμενε. Πώς θα έβρισκαν τον τεχνίτη;

«Άραγε το “Κουλοχέρης” είναι παρατσούκλι ή το αληθινό του όνομα;» αναρωτήθηκε η Μαίρη.

«Γιατί ανησυχείς;» είπε ο Στίβεν. «Ό,τι απ' τα δύο κι αν είναι, έτσι θα τον ζητήσουμε. Όπως κατάλαβες, δεν πρόκειται να μας κακολογήσει κανένας εδώ», συμπλήρωσε με ανακούφιση.

«Άλλο σκέφτομαι... Αν είναι παρατσούκλι, μήπως σημαίνει κάτι για την επιδεξιότητά του;» σχολίασε εκείνη γελώντας.

Γιατί αν είσαι μάστορας και κατάγεσαι από την οικογένεια των Κουλοχέρηδων, είναι κατάρα ή επιεικώς ατυχία. Αλλά αν σε φωνάζουν έτσι οι συγχωριανοί σου, ίσως πρόκειται για κάτι παραπάνω από κακοπροαίρετο χιούμορ...

Προτιμούσε να μη σκεφτεί πώς θα αποκαλούσαν τους ίδιους όσο καιρό θ' ανήκαν στους κατοίκους του χωριού. Στην πιο απλουστευμένη, περιγραφική εκδοχή, θα ήταν: «Ο ψηλός ο Αμερικάνος και η εγγονή του Σιδέρη», και στην πιο γλαφυρή (εμπλουτισμένη με τα τούρκικα των παλιών προσφύγων): «Ο καϊμακάμης ο προφέσορας και η τσιλιβήθρα η σινεματζού» – πολύ μακριά απ' την πολιτικώς ορθή Καλιφόρνια και τα απλά «αρχαιολόγος» και «σκηνοθέτρια».

Συνέχισαν τον δρόμο τους δίπλα στο ποτάμι με πιο αργό βήμα. Θα έκαναν τη βόλτα τους, θα πήγαιναν στο καφενείο και θα ρωτούσαν εκεί ό,τι ήθελαν να μάθουν. Είχαν αποφασίσει πως θ' απολάμβαναν τα πράγματα, κάθε σημαντική κι ασήμαντη ενασχόληση. Έπειτα από χρόνια τρελού ρυθμού ζωής και δουλειάς, δικαιούνταν την πολυτέλεια της βραδύτητας.

Ο Σωλήνας προπορευόταν εξερευνώντας τον καινούργιο φυσικό του χώρο. Στρίμωχνε το μακρόστενο λιγνό του σώμα σε θάμνους, τρύπες, κουφάλες δέντρων κι έβγαινε σαν αντάρτης της ζούγκλας με φυσικό καμουφλάζ από φύλλα, αγκάθια και χώματα. Τώρα έφερνε περήφανος το πρώτο του λάφυρο – μια σκισμένη σαγιονάρα. Ο Στίβεν την τράβηξε απ' το στόμα του χαϊδεύοντάς τον στο κεφάλι. «Μπράβο, καλό σκυλάκι».

Έστριψαν δεξιά στην ανηφόρα που έβγαζε στον δημόσιο δρόμο, αφήνοντας πίσω το ποτάμι και το παλιό χωριό. Η πρωινή υγρασία που εξατμιζόταν από τις αχτίδες του ήλιου είχε σχηματίσει ένα πηχτό, λευκό πέπλο πάνω του. Το σπίτι του παππού –σπίτι τους πια– διακρινόταν θολά μες στην αχλή δεσπόζοντας μόνο του στο μικρό ύψωμα, με τον ξύλινο φράχτη γύρω γύρω, τα δυο έλατα στο πλάι και πολύχρωμο φόντο την πλαγιά του βουνού. Καρυδιές, καστανιές, αγριοκερασιές με φύλλα κόκκινα, καφετιά και κίτρινα. Και μπροστά του, κάτω απ' τον λόφο, το ήρεμο ποταμάκι που διέτρεχε τη μικρή κοιλάδα.

Στους πρόποδες του βουνού πίσω από το σπίτι φαινόταν ακόμη ο προπολεμικός χωματόδρομος που ερχόταν απ' τη Δράμα και συνέχιζε ως τα σύνορα. Στο σημείο που πλησίαζε το ποτάμι υπήρχε ένα πέτρινο γεφυράκι, μπροστά στο κτήμα της Χριστίνας, κι αυτό ήταν το πέρασμα στον παλιό Γρανίτη. Μεταπολεμικά ο δρόμος αυτός εγκαταλείφθηκε και φτιά-

χτηκε ο ασφαλτοστρωμένος στην απέναντι, γυμνή πλευρά της χαράδρας, μαζί με το καινούργιο χωριό.

Πάνω στον καινούργιο δρόμο, τα τρία καφενεία του χωριού ήταν παραταγμένα στη σειρά. Το μικρότερο, της Αλλοπαρμένης, πέντε χρόνια τώρα –όπως τους είπαν–, από τότε που το αγόρι της εξαφανίστηκε, άνοιγε σύμφωνα με τα κέφια της. Του Μάξιμου, που το είχε κληρονομήσει ο συνονόματος εγγονός του, άνοιγε μόνο τα Σαββατοκύριακα όταν ο ιδιοκτήτης του ερχόταν από τη Δράμα.

Μπήκαν στο καφενείο του Λάζαρου που ήταν πάντα ανοιχτό. Εκεί έκαναν στάση τα λεωφορεία της γραμμής, οι κυνηγοί για κανένα κονιάκ, οι νταλικέρηδες για καφέ, οι ταξιδιώτες για αναψυκτικό, οι συνοριοφύλακες για μιαν ανάσα. Η μυρωδιά απ' την ξυλόσομπα, το ούζο και τον καπνό χτύπησε τα ρουθούνια τους. Η λιακάδα λιακάδα, αλλά οι σόμπες άναβαν όλο σχεδόν τον χρόνο. Δεν ήταν ακόμη μεσημέρι κι ο Δασοφύλακας με τον παπά έτσουζαν το πρώτο ουζάκι παίζοντας τάβλι.

«Να κεράσουμε ένα;» ρώτησε ο Δασοφύλακας μόλις τους είδε. «Αφού ήρθε στο χωριό μας ο κύριος καθηγητής, πρέπει να του μάθουμε τα χούγια μας».

«Ένα ουζάκι θα το πιω», απάντησε ο Στίβεν με φυσικότητα τακτικού θαμώνα.

«Κι εγώ. Ευχαριστούμε».

Μόλις κάθισαν, ο Στίβεν τράβηξε μιαν ακόμη καρέκλα κι ακούμπησε το μακρύ πόδι του αντιγράφο-

ντας τη συνήθεια που μια βδομάδα πριν τον είχε ξενίσει. Τώρα την υιοθετούσε για να μην αποτελεί παραφωνία. Πράγμα αδύνατο, καθώς με τα σταχτόξανθα ατημέλητα μαλλιά του, το στοχαστικό ύφος και τα χρυσά γυαλιά κάθε άλλο παρά για καφενόβιος περνούσε. Η εμφάνισή του δικαίωνε το στερεότυπο του αφηρημένου καθηγητή ή του παρωχημένου χίπι (ή και τα δύο μαζί).

«Δυο “Μίνι” με μεζέ», παράγγειλε ο Δασοφύλακας στον Λάζαρο που η καμπουριασμένη φιγούρα του διαγραφόταν πίσω απ’ τον μπουφέ. Μετά στράφηκε στο ζευγάρι. «Πώς τα πάτε; Βολευτήκατε;»

«Σιγά σιγά», χαμογέλασε ο Στίβεν.

«Ψάχνουμε τον μάστορα που μας έλεγε η Χριστίνα», πρόσθεσε η Μαίρη.

«Τότε καλά κάνατε κι ήρθατε εδώ. Θα γυρίσει με το μεσημεριανό λεωφορείο. Πάει κι αυτός στο παζάρι τις Τρίτες κι αγοράζει εργαλεία...»

Ο Δασοφύλακας έριξε τα ζάρια και συνέχισε με όρεξη για χαλαρή κουβέντα:

«Με τον Μπους πώς τα πάτε; Πώς σας ήρθε και τον ξαναβγάλατε; Δεν θα την καταλάβω ποτέ την Αμερική!»

Ο Στίβεν κούνησε το κεφάλι με νόημα. Τι να πεις κι από πού ν’ αρχίσεις! Ποια Αμερική εννοούσε ο Δασοφύλακας; Σίγουρα τη Βόρεια –τις ΗΠΑ– θα διευκρίνιζε ένας Λατίνος. Όμως ποια ακριβώς; Ο Στίβεν κι η Μαίρη είχαν γνωρίσει πολλές Αμερικές. Εκείνη

που μόλις έβγαλε ξανά τον Μπους πρόεδρο, εκείνη της «πολιτισμένης μειοψηφίας», στην οποία κάποτε ένιωθαν ότι ανήκουν, την Αμερική των ακαδημαϊκών κοινοτήτων, που χρόνια απολάμβαναν, τη μετά την 11η Σεπτεμβρίου Αμερική του φόβου και της παράνοιας... Ο Στίβεν είχε σαν αρχή να φυλάει τις βαθιές αναλύσεις για τις αίθουσες διαλέξεων. Απλώς χαμογέλασε.

«Θα παίζεις, χριστιανέ μου; Έχω τρισάγιο σε μισή ώρα!» – ήταν φανερό ότι ο παπα-Βασίλης έχανε.

«Πήγαινε τότε στο τρισάγιο και παράτα τα. Δεν σε θέλει το ζάρι σήμερα», του απάντησε ο συμπαίκτης του.

Μέσα σ' ένα λεπτό ο παπάς, ως χαμένος, πλήρωσε τα ούζα του νικητή κι έφυγε απ' το καφενείο μουρμουρίζοντας ακατάληπτα. Ή τους αποχαιρέτισε ή αναφέρθηκε στα θεία με λάθος τρόπο σε λάθος περίπτωση.

«Τσατίλας μια ζωή! Άλλο η ιεροσύνη, άλλο το τάβλι», φιλοσόφησε ο Δασοφύλακας.

Ο Σωλήνας περιεργαζόταν τα κινηγετικά τρόπαια του Λάζαρου που κοσμούσαν τους τοίχους. Κεφάλια από ελάφια, αρκούδες, αγριογούρουνα, άλλα βαλσαμωμένα, άλλα πλαστικά. Γάβγισε ταραγμένος.

«Σους!» τον αποπήρε ο Λάζαρος που έφερνε την παραγγελία.

Τσούγκρισαν τα ποτήρια και το ούζο έκαψε τον ουρανίσκο τους. Σ' αυτό το ελληνικό χωριό των πε-

νήντα κατοίκων, η Μαίρη κι ο Στίβεν ένωσαν απ' την πρώτη στιγμή κομμάτι του. Αρκούσε η αναφορά στον παππού Σιδέρη για ν' αρχίσουν οι κουβέντες και τα κεράσματα απ' τους ντόπιους, που τους αγκάλιασαν σαν παλιούς γνώριμους.

Μιάμιση ώρα μετά, το λεωφορείο από το Νευροκόπι σταμάτησε μπροστά στο καφενείο. Πρώτη κατέβηκε η Μαργαρίτα, η μοναδική ντόπια μαθήτρια που πηγαينوερχόταν καθημερινά στο λύκειο του Νευροκοπίου. Έστερα ένας αδύνατος πενηντάρης με πεταχτά αυτιά, γαμψή μύτη και μάγουλα που βάραιναν προς τα κάτω κλείνοντας το στόμα σε παρένθεση.

«Να τος ο Κουλοχέρης!» πετάχτηκε ο Λάζαρος πίσω απ' τον μπουφέ.

Τελευταία βγήκε η Χριστίνα. Με μαλλιά κακοβαμμένα στο χρώμα της πλατίνας και περλέ ροζ κραγιόν, με συνθετικό μπορντό γουναρικό, μπεζ πλαστικές μπότες κι αργό κομψευόμενο λίκνισμα, κατέβηκε τα τρία σκαλοπάτια.

«Σου θυμίζει κάτι;» ψιθύρισε ο Στίβεν στο αυτί της Μαίρης.

«Παρωδία της Ζαζά Γκαμπόρ!»

Αν η Ζαζά Γκαμπόρ είχε μείνει στη χώρα των Μαγιάρων κι είχε μεγαλώσει σε κάποια βουκολική γωνιά της, μακριά από τη χλιδή του Χόλιγουντ και τους πλαστικούς χειρουργούς του Μπέμπερλι Χιλς, σίγουρα

με την κοκεταρία και την επιτήδευσή της θα εξελισσόταν σε ουγγρική εκδοχή της Χριστίνας.

Από την τζαμαρία του καφενείου παρακολούθησαν τη θεατρική κάθοδο της κόρης του «παρ' ολίγον προέδρου». Ο εισπράκτορας την ακολούθησε κι απόθεσε τις πλαστικές σακούλες της στο πεζοδρόμιο.

Ο Δασοφύλακας κούνησε το κεφάλι:

«Η κόμισσα της υπαίθρου!»

Η Χριστίνα τους είχε δηλώσει ότι δεν καταδεχόταν τα καφενεία και τη συναναστροφή με τους ντόπιους. Την είδαν να απομακρύνεται κορδωμένη, χωρίς να ρίξει ούτε μια ματιά προς το καφενείο. Τις σακούλες τις είχε φορτωθεί ο Κουλοχέρης. Η Μαίρη κι ο Στίβεν βιάστηκαν να ευχαριστήσουν για το κέρασμα και να βγουν ώστε να προλάβουν τον μάστορα.